

*Nadere wijziging van de Algemene Ouderdomswet
(wijziging pensioenrechten voor gehuwden, die
duurzaam gescheiden leven)*

VERSLAG

Nr. 4

(De vroegere stukken zijn gedrukt in
de zitting 1971.)

De vaste Commissie voor Sociale Zaken, in welker handen dit ontwerp is gesteld, brengt daaromtrent als volgt verslag uit.

De Sociale Verzekeringsraad stelt in zijn advies – zo werd opgemerkt door de leden van de fracties behorend tot de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U., die overigens met de voorgestelde wijziging wel konden instemmen – dat het doen vervallen van het derde lid van artikel 8 van de A.O.W. onder meer van betekenis is voor de gevallen, waarin één van beiden dan wel beide echtelieden in een inrichting zijn opgenomen en genezing niet te verwachten valt.

Kan de bewindsman in dit verband mededelen, hoeveel inrichtingspatiënten er zijn, die in het kader van de A.O.W. als duurzaam gescheiden worden aangemerkt? Is dit aantal niet vrij gering, zo vroegen deze leden.

Voorts kan deze wetswijziging ertoe leiden, dat uit hoofde van te verwachten geldelijk voordeel, duurzaam gescheiden leven wordt voorgewend, zodra de 65-jarige leeftijd in zicht komt dan wel, indien de beide echtelieden reeds 65 jaar zijn en in het genot van gehuwdenpensioen zijn gesteld.

Ofschoon dit soort gevallen zich wellicht – met name voor gehuwden, die reeds vele jaren hebben samengeleefd – slechts in geringe mate zal voordoen, vroegen deze leden zich toch af, of het geen aanbeveling verdient de mogelijkheid van het verwerven van ongehuwdenpensioen in de onderhavige gevallen nog te beperken door een zekere „wachtijd” in te bouwen. Bijvoorbeeld in dien zin, dat daarop slechts aanspraak bestaat, indien aannemelijk wordt gemaakt, dat de status van duurzaam gescheiden leven reeds onafgebroken heeft bestaan gedurende tenminste twee jaar voorafgaande aan de datum met ingang waarvan aanspraak op ongehuwdenpensioen wordt gemaakt.

Gaarne zouden bovenbedoelde leden het oordeel van de bewindsman vernemen over deze gedachte, die naar hun mening de mogelijkheid, dat van de voorgestelde nieuwe regeling misbruik wordt gemaakt, verder beperkt.

De leden van de commissie, behorende tot de fractie van de P.v.d.A. achtten met de Sociale Verzekeringsraad dit gevaar van misbruik weinig reëel, omdat het haast ondenkbaar is, dat een echtpaar, dat jarenlang samengeleefd heeft om louter geldelijk voordeel, gescheiden zal gaan leven, wanneer het tijdstip van de 65-jarige leeftijd in zicht komt. Naar hun mening verdient het dan ook geen aanbeveling om de hierboven gesuggereerde beperking aan te brengen. Deze leden konden zich dan ook met de voorgestelde tekst van het wetsontwerp verenigen. Zij stemden van harte met het wetsontwerp in.

De leden van de commissie, behorende tot de V.V.D.-fractie, stelden de volgende vraag: De voorgestelde wijziging van de A.O.W. beoogt in feite de formele situatie met betrekking tot het samenleven van echtelieden als uitkeringsbasis te vervangen door de feitelijke. Dat in het verleden de gehuwdenuitkering reeds indien de echtelieden gescheiden leven aan elk van hen voor de helft werd uitgekeerd, doet hieraan niet af; dit raakt slechts de wijze van uitbetalen.

Onder erkenning, dat de feitelijke situatie een rechtvaardiger maatstaf is dan de formele, rees naar hun mening nu echter onmiddellijk het analoge probleem, wanneer ongehuwden, van tafel en bed gescheiden en of alleen feitelijk gescheiden leven-

den – dit laatste indien het onderhavige ontwerp van kracht wordt – duurzaam gaan samenleven zonder een huwelijk aan te gaan.

Moet dan ook in zulke gevallen de feitelijke situatie niet prevaleren boven de formele, en dus niet tweemaal ongehuwdenpensioenen, doch eenmaal gehuwdenpensioenen worden uitgekeerd, zo vroegen deze leden.

Hierbij rijst uiteraard direct de vraag naar de controle. In de memorie van toelichting geeft de bewindsman zelf aan, dat het onderhavige voorstel wellicht meer controle zal vereisen.

De bovenbedoelde leden waren voorshands van mening, dat dit praktische bezwaar een principieel wenselijke wijziging niet in de weg mag staan.

Is de bewindsman bereid een dergelijk beleid in overweging te nemen en de eventueel vereiste stappen op wetgevend c.q. uitvoerend gebied te nemen, zo informeerden zij tenslotte.

De leden van de fractie D'66, welke deel uit maken van de commissie, merkten op, dat er een afnemende bereidheid bij hun fractie is om mede te werken aan sub-detailwijzigingen op het gebied der financiële oudedagsvoorzieningen. Deze materie moet structureel aan de orde komen.

Op zich zelf had hun fractie tegen deze wijziging geen onoverkomelijke bezwaren indien een bevredigend antwoord zou worden ontvangen op een paar vragen.

Welke fundamentele beleidsvisie ligt ten grondslag aan dit wijzigingsvoorstel? Is het criterium voor uitkeringsrecht in het vervolg het „economisch gezien als ongehuwd zijn aan te merken” op basis van de feitelijke toestand los van de juridische burgerlijke staat? Daarbij is het criterium „economisch gehuwd” dan wel „economisch ongehuwd” het al of niet voeren van een gescheiden huishouding door een aantal personen (zie memorie van toelichting, blz. 3 punt 3).

Ook in deze memorie van toelichting wordt weer de indruk gewekt alsof er bij de de A.O.W. sprake is van een op rationeel-zakelijke berekeningen gebaseerde verzekering. Termen als „logisch” horen niet thuis in de toelichting van een op solidariteitsheffingen gebaseerde inkomensoverdrachtenregeling.

Meer en meer wordt ook van regeringszijde het realistische standpunt ingenomen, dat belasting- en sociale premiedruk in totaal moeten worden beschouwd, omdat er een grens is aan wat de bevolking bereid is zonder „afwenteling” op te brengen ongeacht de vraag of de heffing belasting, opcenten of premie heet. De 5 mln., die door de bevolking extra moet worden opgebracht voor de 1900 echtparen die hier (volgend jaar) van zullen profiteren, zou beter kunnen worden afgewogen, indien de Minister gegevens verstrekt over de totale oudedagsinkomens van deze groep.

Anderzijds is het de vraag, of na de wijzigingen van het echtscheidingsrecht, die binnenkort worden doorgevoerd, het aantal mensen, waarvoor deze herziening bedoeld is, niet sterk zal veranderen.

Op welke concrete wijze zal de „scherpere controle” der uitvoeringsorganen op het al of niet duurzaam gescheiden leven plaatsvinden, zo informeerden deze leden tenslotte.

Vertrouwend, dat het bovenstaande beantwoord zal worden vóór de openbare behandeling van het onderhavige wetsontwerp, acht de commissie de behandeling daarmee voldoende voorbereid.

Aldus vastgesteld, 12 oktober 1971.

KIKKERT	BARENDREGT
VAN LIER	HERMSEN
WEIJTERS	WEIJERS
WIELDRAAIJER	VERBRUGH
VAN LEEUWEN	VAN DER GUN
VELLENGA	MEIS
WIEBENGA	VAN AARDENNE
VEDER-SMIT	KONINGH.
NYPELS	